

अनाथपिण्डिक

अनुवादक

मिच्छु प्रज्ञारश्मि

Dhamma Digital

प्रकाशक :

साहुनी चम्पावती उपासिका

इतुंबाहाः, कान्तिपुर ।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

अनाथपिण्डक

अनुवादक :

भिक्षु प्रज्ञारश्मि

गण महाविहार, कान्तिपुर

Dhamma.Digital

प्रकाशिका :

साहुनी चम्पावती उपासिका

इतुंवाहाः, कान्तिपुर

प्रकाशिका :

साहुनी चम्पावती उपासिका

इतुंबाहाः, कान्तिपुर

न्हापांगु संस्करण १०००

बुद्ध-सम्बत् २५१३

विक्रम-सम्बत् २०२६

नेपाल-सम्बत् १०८६

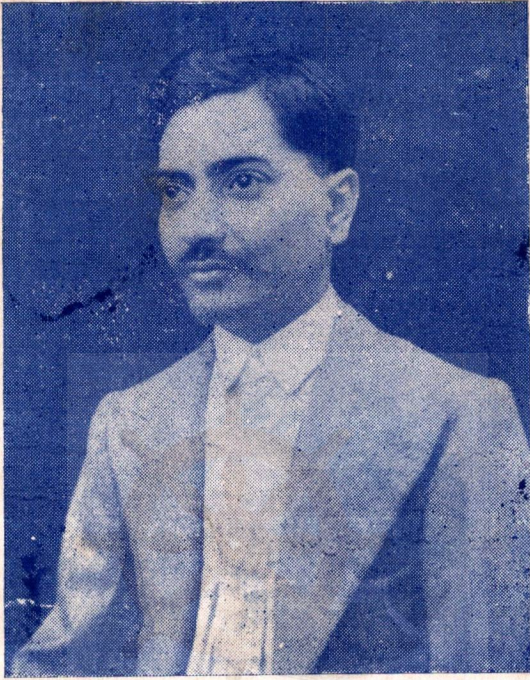
सू- १७५

Dhamma.Digital

मुद्रक :

स्टाय्ण्डर्ड प्रिन्टिङ्ग प्रेस,

इखापुखु, येँ

स्व० साहु ज्ञानमान सिं

जन्म दिन :- १०४०

स्वर्गीय दिन :- १०८५

थुगु धर्म ग्रन्थ प्रदान यानागु पुण्यानुभावं
जिमि स्वर्गीय अबुयात सुख व शान्ति लिसें
परम शान्तिगु निर्वाण प्राप्त जुयेमा !

कायपि:-

जगतहितमानसिं, अष्टमानसिं, अमृतमानसिं, अशोकमानसिं,
गौतममानसिं, अले ज्ञान शोभा व जगत शोभा

जिगु खँ

बुद्धं भिक्षु संघ स्वना विज्याः गुया उद्देश्य गुलि तः धं, उलि हे
बौद्ध दृष्टिकोणया दान पवित्र । उकिं ध्व हे महानता व पवित्रताया
पूष्ठभूमी दना च्वंहा अनाथपिण्डक हासीकेगु ख्याः खँ यबु ।

बुद्धया भिक्षु संघयात आर्थिक अवस्था, मुमु चतुप्रत्यय रूप्य जक
जुया धार्ये हे सीमित सः, पश्चि यायेगुली गुपि निह्य प्याहा महाजन
महाजननीपिसं चक्कंगु ल्हातं स्वाहालि यात, उपि मध्यम प्रप्रह्य अनाथ
पिण्डक सः । न्हापाया संचित धन अनाथपिनि निति व भिक्षु संघ प्रतियम
अदाय् फुका छवयेगुली अनाथपिण्डक दक्षिणे न्होने लाः । अन्न
बुद्ध-धर्म्य दुहां वसें निसें वं गुगु जीवन-पद्धति व व्यापार-नीति ज्वन
युकी हे धार्येहा अनाथपिण्डक दु ।

अनाथपिण्डकं लुंभ्वः लायाः विहारया निति ल्वः मु जेतकुमारवा
क्यब न्यामा काः गु खँयात बुद्धकालीनं लिपा गार्कं महत्त्व विस ।
अनाथपिण्डकसया संग्रहालयय् ध्व खँयात बांलाक स्पष्ट वास्तुविज्ञान
विज्ञान दु, मुमु ईसवी सम्बत् न्होल्पूयानु सः ।

अनाथपिण्डक बुद्ध प्रति धार्थ्ये प्रमुदित चित्त व विचित्र
 अदालुहा व्यक्ति कः । बुद्धयात थाकुइ घका व प्रश्न छगू तकं याइ मखुहा
 जुया च्वन । तर वयागु आचरण थुलि विशुद्ध, व निर्वाण-मार्गया
 परिभाषाय् श्रोतापत्ति कः ।

नेपाल भाषा साहित्य अनाथपिण्डक शब्द बांलाक परिचित ।
 अरु ध्व परिचित-स्वभावं वया वास्तविकताय् हे धाःलाक विशेषतः
 बाखं साहित्यय् प्रसंग स्वाके माल कि याउंके याउंके हे अनाथपिण्डकया
 जेवनागम केच्याः वन । बुद्धयाके प्रश्न न्ह्यथने माल कि गये ब्याक्क
 बुद्धया नामय् च्वइगु सफुती उपोसथ देवपुत्र न्ह्यथन, अये हे विहार
 न्ह्यथने माल कि अनाथपिण्डक न्ह्यथन । थुखे, भासा आखलं पिहीं
 वये धुंक्कगु सफुती हे प्रसंग प्रसंगय् ह्य अनाथपिण्डकया चर्चा वया
 चंगु भदु । थुपि ब्याक्क चर्चाया सम्पादन व समीक्षा जक याःसां अरु-
 दायक अनाथपिण्डक ह्यसीकेत आपाः भति गाः वइ । प्रस्तुत सफू मुक्कं
 अनाथपिण्डक विषयया सफू जुया थुकि अरु अरुः ग्वाहालि याइ- वये
 जि आश याना ।

पूज्य प्रज्ञारश्मि भन्तेया ध्व सफू, वसपोलयागु प्यंगुगु सफू कः ।
 ध्वयां न्ह्यो 'विशाखा-चरित्र', 'बुद्ध-धर्मया मू लेंपु' व 'मघ माणवक'
 पिहीं वये धुंक्कगु दु । जित आश दु, वसपोल भन्तेयागु ध्व सफू नं पाठक-
 पिं च्वना दी, अले लसकुस याना दी ।

भीषः विहार

- भिक्षु सुवर्मान

२०१२/२०२६

थुगु खँ

तथागत

अहंत् सम्यक्

सम्बुद्धं थुगु

बोधिसत्व जीवनय्

भिग्गु पारमिता

गुण धर्म पूर्ण

याना विज्यात ।

अले अन्तिम

बोधिसत्व जीवनय्

ब्याक्क भोग

विलास वांछ् वया

वसपोलं महा-

भिनिष्क्रमण याना

विज्यात । खुदँया

भिक्षु प्रज्ञारश्मि

दुष्कर तपस्यां लिपा मध्यम मार्गं ज्वना बोधिज्ञान लाना विज्यात ।

अबले निसँ मानव मात्रया हित व सुखया निति चारिका याना विज्याज्यां
चवंबले गथे अनाथपिण्डक नाप लात, हानं वं तथागतया शासनय् गुलि
गथे अचल श्रद्धा तल — थ्व सफुति स्पष्ट जुइ ।

पालि सूत्र पिटक मध्यय् आपालं सूत्रय् थुगु गाथा वा थुगु धर्म
खँ अनाथपिण्डकं दयेक्कुगु जेतवनारामय् बुद्धं कना विज्यागु धका
वइगुलि अनाथपिण्डकयागु नां मस्यूपि सुं महु । तर अथे नं नेपाल
भाषाय् मुक्कं अनाथपिण्डकया परिचय बीगु गुगुं सफू महुगु । उकि

जिगु मनय् “विशाखा-चरित्र” च्वयाबले निसें अनाथपिण्डकया विष-
यय् नं छुं च्वये धका मती तथा च्वनागु हे खः । व ज्या पालि मनोरथ-
पूरण, बुद्ध-जीवनी, जातक व मज्झिमनिकाय आदि सफूया खें सम्पादन
व अनुवादनं पुवन । बुद्ध-शासनया स्त्री-पक्षया ढकसिबे महान त्याग
याःह्य विशाखाया परिचय बीगु “विशाखा-चरित्र” लिपा पुरुष-पक्षया
ढकसिबे महान त्याग याःह्य अनाथपिण्डकया परिचय बीगु थुगु सफू
सकसियां न्ह्योने तयेत च्वये सिधयेबं जित संतोषया अनुभव जुल ।

वयां लिपा प्रकाशनया समस्या वल । सफू अर्थे लिकुना च्वन ।
छन्हु संयोगं चम्पावती साहुनी नाप खें ल्हाल्हां अनाथपिण्डकया सारांश
जीवनी पुवंक न्यंकाबले वेकलं ध्व सफू छापे यायेगु बांलाः तायेकल ।
वेकःया हे कुतलय् धयार्थे ध्व सफू पिहाँ वया नं च्वन । वेकःया हे स्वर्गीय
ज्ञानमानसि साहुया स्मृती ! वेकः स्वर्गीय साहुया सुपुत्रपि जगतहितमानसि,
अष्टमानसि, अमृतमानसि, अशोकमानसि, गौतममानसि, अले म्हाय्पि
ज्ञानशोभा व जगतशोभापिनि श्रद्धां थुगु सफू वेकः साहुया सुगतिया
कामनाय् धर्मदानं नं जुया च्वन । गुगु आपालं उत्तमं नं ज्ञ । छायाःसा
व्याक्क दान सिबे धर्म दान उत्तम— ‘सच्चदानं धम्मदानं जिनाति ।’

अन्तय् थुगु अनाथपिण्डक सफू बांलाक स्वया त्याग व
तपस्या बल्लाका यंकेत थुकि स्वाहालि याइ धका जि आशा याना । हाबं
थुगु सफूया अनुवादय् माःथाय् माःकथं संशोधन याना स्वाहालि याना
व्यगुली आयुष्मान सुदर्शनयात व आयुष्मान आणपुरिणकयात जिगु
अन्यवाद दु । लिसें आर्थिक सहयोग बिया दीपित बिया बिज्यापित ला
थुगु पुण्य-कार्यय् जिगु आपालं आपालं साधुवाद दुगु हे जुल ।

—भिक्षु अक्षररश्मि

२५ जेष्ठ २०२६

गणकहाविहार

नमो तस्स भगवतो अरुतो सम्मासम्बुद्धस्स

“दायकानन्ति दानाभिरतानं सुदत्तो गृहपति
अनाथपिण्डको अग्गोति दस्सेति ।”

दायकपि मध्ये दानय् अभिरतद्वा सुदत्त गृहपति अनाथ-
पिण्डक अग्र स्वः ।

- एतदग्ग वग्ग

थथे बुद्धया शासन कालय् दुपि अनन्त दायकपि मध्ये
अनाथपिण्डक दकसिवे अग्र जूगुया कारण म्मी षोद्ध श्रद्धालु-
यिस्त धात्थे हेब्बने बहः जू । सवेके सीके यायेत्त प्रेरणाप्रद
जू । अनाथपिण्डकया महान श्रद्धा व अचल श्रद्धायात्त बालाक
थुइकेत्त ग्वाहालि जुइणु कथा प्रकरणया चर्चा याये न्हो वयागु
पूर्व कथा व जन्म प्रसंगया कथा स्पष्ट यायेगु आवश्यक खने दु ।

‘मनोरथपुरणी’ या उल्लेख कथं अनाथपिण्डकया पूर्व
कथा थथे स्वः-

अनाथपिण्डक न्हापा पदुमुत्तर तथागतया शासन कालय्
हंसवती कुलय् जन्म जूगु जुया च्वन । वं थथे श्रद्धा भक्ति
तया सत्धर्म श्रवण याना च्वंबले हे छद्द उपासकयात्त अग्र
दायकया स्थानय् तथा तःगु खन । थ्व खना वं थः नं भविइयय्
अथे हे जुइ दयेमा धका प्रार्थना यात् ।

धवयां लिपा छगू कल्पं मयाक देव व मनुष्य योनी
 अनाथपिण्डिक जन्म जुल । वयां लिपाथुह्य शाक्यमुनि बुद्धया
 शासन कालय् श्रावस्ती सुमन श्रेष्ठिया कुलय् जन्म जुल । वयात
 न्हापां सुदत्त तिस्स धयागु नां छुत । लिपा व छे' कथहनं
 थकालि जुया वल । हानं बुलुं बुलुं याना धार्थे हे अनाथपिन्त
 अर्थात् सुं हाःनाः मदुपिं दुःखीपिंत दया व करुणा पूर्वक नयेगु,
 त्वनेगु व पुनेगु दान बीह्य जुया वल । अले थथे अनाथपिंत
 धार्थे हे नयेगु त्वनेगु चूलाका बीह्य जुया लोकय् वयागु नां हे
 'अनाथपिंत जाप्ये बीह्य' धयागु अर्थय 'अनाथपिण्डिक' धका
 प्रख्यात जुल ।

थथे जि न्यनागु दु कि छगू समयय् भगवान बुद्ध राजगृहया
 सीतवनय् विहार याना बिज्याना च्वन । उगु समयय् अनाथपिण्डिक
 छुं छगू कार्यया नितिं राजगृहय् वना च्वन । अन भगवान बुद्ध
 दर्शन यायेगु इच्छा अनाथपिण्डिकया मनय् उत्पन्न जुल ।

गृहपति अनाथपिण्डिक धाःसा राजगृहयाह्य श्रेष्ठिया
 मिनामचा जुया च्वन । उगु समयय् राजगृह श्रेष्ठि भिक्षु सङ्घ
 सहित भगवान बुद्धयात निमन्त्रणा याना तःगु । तसर्थ उह्य
 श्रेष्ठि दास दासी वा कर्म कारकपिन्त आज्ञा बिल "भगो !
 छिपिं सकलें कन्हे सुथे न्हापां दना बांलाक खिचडी दायेकि
 यागु दायेकि । तरकारी दयेकि" ।"

अन अनाथपिण्डिकया मती वन, "न्हापा २ जि थन वयेबहे
 ध्व श्रेष्ठि न्हागु ज्या तोता नं जितः निं विचार याः जुइह्य । थौं

जा थ्व न्हापा थें मखु । अतिकं हे लिमलाक इति मति ककं दास दासीपिन्त थथे या अथे या धका आज्ञा बिया च्वन । थौं थन थुमि छुं आवाह विवाह जकं दु ला ? जुजु श्रेणिक बिम्बिसार जकं निमन्त्रण याना तल ला ?”

अले श्रेष्ठि दास दासीपिन्त ज्या क्यनाली अनाथ-पिण्डकया न्होने वन । अले अनाथपिण्डक नाप नतुया फेतुत । अन अनाथपिण्डकं धाल -

“पाजु ! थौं जा पाजुया तःसकं लिमलाथें च्वं । पाजुया थन आवाह विवाह जकं दु ला ? जुजु श्रेणिक बिम्बिसार जकं निमन्त्रणा याना तया ला ?

श्रेष्ठि धाल- “मखु हे अनाथपिण्डक, जि थन न आवाह विवाह दु, न जि राजा बिम्बिसारयात हे निमन्त्रणा याना तयागु दु । थन जा कन्हे अतिकं हे तद्धंगु कार्यं छगू दु । सङ्घ सहित तथागत सम्यक् सम्बुद्ध थन बिज्याकेगु जुया च्वन । उकिं जि थौं लिमलागु खः ।”

थ्व खँ न्यना अनाथपिण्डकं खुसि जुसे धाल— “छु थन बुद्ध भगवान बिज्याइगु ?”

श्रेष्ठि— “खः अनाथपिण्डक, कन्हे थन भगवान बुद्ध बिज्याइ ।”

थुगु प्रकारं हर्ष जुसे अनाथपिण्डकं स्वको तक न्यन । स्वको तकं श्रेष्ठि अथे हे लिसः बिल ।

अनाथपिण्डिक- “पाजु, ‘बुद्ध’ धयागु शब्द हे लोकय् अत्यन्त दुर्लभ । पाजु ! थुगु समयय् वस्पोल अर्हत् सम्यक सम्बुद्ध दर्शनार्थं वने जी ला ?”

श्रेष्ठि- “अनाथपिण्डिक, थुगु समय वस्पोल सम्बक सम्बुद्ध दर्शनार्थं वनेगु समय मखु ।”

अनंलि अनाथपिण्डिकया मती वन- “अथे जूसा कन्दे सुथय् न्हापां दना दर्शन याः वने ।” थथे बुद्ध भगवानया दर्शन यां वने धका मती लुमंक्क- अनाथपिण्डिक घन । तर रात्रिस हे प्रातकाल जुल ला, धका स्वको तक दना स्वत । स्वकोगुली ‘आः ला द्यो तुइल’ जुइ धका दना राजगृह नगरया शिवद्वारय् वन । अन थ्यनेवं अनाथपिण्डिकया मती मिमां मिमां दना भय उत्पन्न जुया रोमाञ्च जुया वल । अथे नं अनं नं वना सीत वनय् थ्यंकः वन । उगु समयय् भगवान बुद्ध रात्रिया प्रात कालय् दना चंक्रमण याना विज्याना चवन । अन भगवानं यानं निसैं हे अनाथपिण्डिकयात खंका विज्यात । अले चंक्रमण स्थानं चिला हानं आसनय् फेतुना विज्यात । फेतुना अनाथपिण्डिकयात अंज्ञा जुया विज्यात “वा हे सुदत्त, थन सिचुसे च्वं ।”

थुलि भगवानं सम्बोधन याना विज्यायेवं अनाथपिण्डिकया “जितः भगवानं सःता विज्यात” धका हृदय प्रफुल्ल जुया हानं व उगु प्रफुल्ल हृदयं भगवानया न्हाणे वन । वना भगवानया चरख-कमलय् शिरं वन्दना याना न्यन, “मन्ते भगवानया आनन्दं शयन जूल्ल ?” अथे न्यना छखे लिना फेतुल्ल ।

अन भगवानं आनन्द पूर्वक गाथा द्वारा अनाथपिण्डिका-
यात लिसः बिया बिज्यातः-

निर्वाण प्राप्त ब्राह्मण उहा सदा, आनन्द निद्रा जुइ,
शीतल जुया, दोष रहित जुया, अलिप्त कामय् जुइ ।
सर्वाशक्ति समूल खण्डन जुया, चित्तय् भयादि महु,
चित्तय् शान्तिगुम्हेसित जुइ अन, निद्रास दुक्खं महु ॥

तत्परचात भगवानं अनाथपिण्डिकायात आनुपूर्वी
कथा आह्वा जुया बिज्यात । उगु उपदेश न्यना अनाथपिण्डिका
चित्त मथे सुपरिखुडगु वस्त्रय् बांलाक रङ्ग जिनावनेथे संसारब
दया च्चक उत्पत्ति पदार्थ फुकं हे विनाश जुइगु खः धका विरज
विमल धर्म चक्षु प्राप्त जुया सोतापन्न नं जुल । दृष्ट धर्म प्राप्त
जुल । विदित धर्म (धर्मानुभव जुल) पर्य व गाढ धर्म (धर्म
गमखे हे सोभमनीगु) जुल अन्तय् सन्देह रहित, विवाद रहित,
शास्ताया शासनय् दृढ चित्त जुसे, अनाथपिण्डिकं भगवानया
न्योने लहात जोजलपा बिन्तियात—

“आश्चर्य भन्ते ! अद्भुत भन्ते !! गथे भोपुइका तःगु
थल्लभपुइका बीथे, तोपुयस्तःगु उला बीथे, लँ तंझयात लँ कयना
बीथे, चक्षुवानपिसं रूप खने दयक अन्धकारय् प्रदीप च्याका
बीथे भगवानं अितः अनेक प्रकारं धर्म प्रकाश याना बिज्यात ।
जि भनिं निसें बुद्ध, धर्म व सङ्ग(त्रिरत्न) या शरणाय ववा । कृपा
तसे जित साञ्जलि शरण बोद्ध उपासक धारणा याना बिज्याहुं ।

मन्ते भगवान् ! कन्हे जिथाय् भगवान् बिज्याकेगु इच्छा ।
मन्ते जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना बिज्याहु' ।”

भगवानं मौन जुसे आगन्तुकयागु निमन्त्रणा स्वीकार
याना बिज्यात ।

अनाथपिण्डिक भगवानं जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना
बिज्यात धका सीका आप्तिनं दना भगवान् बुद्धयात अभि-
वादन याना प्रदक्षिण याना ल्याहाँ वन ।

थुगु खबर उखे पाजुह्य श्रेष्ठि नं सिया अनाथपिण्डिक
याके न्यन - “छं नं भिक्षु सङ्ग सहित भगवानयात निमन्त्रणा
याना ला ? यदि खःगु जूसा छ थन पाहुना वोह्य खः । तसर्थ हे
अनाथपिण्डिक, छं सङ्ग सहित भगवान् बुद्ध निमन्त्रण यायेत
खर्च माक्व जिं बी ।”

अनाथपिण्डिकं धाल, “मखु पाजु, खर्च जिके दु ।”
थुगु खबरं उखे हानं राजगृहयाह्य नगरया मेह्य श्रेष्ठि वयात
अथे हे खर्च बोत धाल । नैगम धयाह्यसिनं थ्व खँ सिया अनाथ-
पिण्डिकयात सःताः धाल ।

“गृहपति, छं सङ्ग सहित बुद्ध भगवानयात निमन्त्रणा
यात धाःगु खबर न्यना । छं अति उत्तमगु धर्म कार्य यात ।
थुफियात खर्च माक्व जिं बी ।”

अनाथपिण्डिक - “मखु आर्य, खर्च जिके हे दु ।”

थुगु खबर अन मगध राजां नं सिल । मगधराजायात
नं अनाथपिण्डिकं अथे हे लिसः बिल ।

अनंलि अनाथपिण्डकं रात्रि बिते जुइवं उत्तम २ खाद्य पदार्थ तयार याका भगवान बुद्धयात समय सूचना बीके छुत ।

“भन्ते भगवान ! भोजन समय ठीक जुल ।”

अन भगवानं पात्र चीवर धारण याना बिज्यासे राजगृह श्रेष्ठियागु गृह्य अनाथपिण्डकयागु निमन्त्रणाय बिज्यात । हानं लायातःगु आसनय फेतुना बिज्यात । अन अनाथपिण्डकं सङ्ग सहित भगवान बुद्धयात थःगु लहातं हे उत्तम उत्तमगु खाद्य पदार्थ सश्रद्धा दोहलपिल । सङ्ग सहित बुद्ध भगवानं अनाथपिण्डकयात आशीर्वाद बिसे भोजन भपा बिज्यात । भोजन भपा बिज्याये धुनेवं भगवान बुद्धं लहाः लिचिका चवना बिज्यात । अनाथपिण्डकं नुचाय्का छखे लिना फेतुत । हानं भगवानयाके प्रार्थना यात -

“भन्ते भगवान ! भिक्षु सङ्घपिं सहितं श्रावस्ती वर्षावास बिज्याकेगु जिगु इच्छा दु । भन्ते, थ्व जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना बिज्याहुँ ।”

भगवान - “हे उपासक ! तथागत शून्यागारय् हे जक अभिरमण याइ ।”

अनाथपिण्डक— “भन्ते जिं थुल सुगत, जिं थुल ।”

उगु समयय् अनाथपिण्डकया आपालं सहायक उपकारकी-पिं दुगु जुया चवन । राजगृह्य याये माःगु ज्या सिधयेका श्रावस्त वन । हानं लेँ नं अनाथपिण्डकं थः इष्ट मित्रपिन्त धाधां वन, “हे इष्ट मित्रपिं, आराम देकि । विहार स्थापना या । लोकय्

बुद्ध उत्पन्न जुया विज्याये धुंकल । वरपोल भगवान बुद्धयात जिं
निमन्त्रण याना वया । वरपोल भिक्षु सङ्घ सहितं विज्याइबले
ध्व हे लँपु विज्याइ । वरपोल सह भिक्षु सङ्घ विहार यायेत विहार
दयेकि । धार्थे थथे धाःगु अनाथपिण्डिकायागु वचन न्यना फुपिसं
फुये आराम (धर्मशाला) विहार आदि दयेकेबिल । दान
शालादि नं स्थापना यात ।

उखे अनाथपिण्डिकं श्रावस्ती थ्यंका विचाः यात ।

“भगवानं गुथाय् विहार याना विज्याइ ? प्रामं न अति
तापाक, न अति सत्तिक; तापानं मजू, सत्तीकं मजुइगु इच्छा
दुपिन्त गमना गमन यायेत सुयोग्यगु; न्हिने आपालं नर
नारीपिं मार्गय् जू मदुगु, चान्हे नं शब्द रहितगु हल्ला मदुगु
एकान्तगु ध्यान यायेत योग्यगु थुजागु थाय् गन दइ धका मती
तथा श्रावस्तीस छचाखेरं विहार देकेत स्थान स्वः जुल । माला
जुजुं अन्ते अनाथपिण्डिकं जेत राजकुमारयागु उद्यान हे यथा
योग्यगु थाय् धैगु खन । अले अनाथपिण्डिकं जेत राजकुमार-
याके विनति यात ।

“आर्य ! धर्मशाला देकेत छपिनिगु ध्व थाय् छक्क
पवने ।”

राजकुमार— “गृहपति ! छं थुगु थासय् अशार्फि लाया
ब्यूसां बी फइ मखु ।”

अनाथपिण्डिक— “आर्य जितः थाय् पावे जुल ।”

राजकुमार— “गृहपति ! छन्त जिं थाय् मबियानि ।
छं थौं हे पावे जुल धाल ।”

अनाथपिण्डिक— “पावे जूला मजूला अमात्य (न्याय्
याइइह) याके न्यना स्थया दिसँ ।”

धात्थे जेत राजकुमारं अमात्ययाके न्यन । अमात्यं
धाल—

“आर्यपुत्र ! गृहपतियात पावे जुल । छायाधाःसा
गन आर्यपुत्रं मूल्य आइहा जुल , अन गृहपतियात उद्यान
पावे जुल ।”

उलि अमात्यं धाये मात्रं अनाथपिण्डिकं गाडां असर्फि
लह्येका जेत राजकुमारया न्होने चकक लाया निना बिल ।
तर छधू गाडां जायेकं अशर्फि हःगुलि क्वठायागुलि कुं छकुं
जायेके मफुत । उकिं हानं अनाथपिण्डिकं दासपिन्त सम्बोधन
याना धाल -

“का हुं भणे ! हानं छधू निं कया हिँ हुँ । कुं छकुं मजाःगु नं
जायेकाः बीमाः हुं । थथे अशर्फि लाया जग्गा काःगु खना जेत
राजकुमारया मती वन, “ध्व गृहपतियागु कार्य चिकिधंगु
खइमखु ।” उकिं थथे विचार याना अनाथपिण्डिकयात धाल—

“बस गगत गृहपति, मजाःगु कुं जायेके म्वाल, ध्व मजाःगु
कु छकुं जिं दान बियागु जुल ।”

अनाथपिण्डिकया मती वन— ध्व राजकुमार गणय मान्य
तथा प्रसिद्ध व्यक्ति खः । वसपोलया कारणं भगवान बुद्धयागु

धर्मय् थुगु प्रकारयापिं व्यक्तिपिनि प्रेम उत्पन्न जुइ यो । थथे विचार लुइका, राजकुमारयात पुण्य भाग बीगु हिसाबं कुं छकू दान स्वीकार याना काल ।

उगु भूमि कायेत १८ फ़िच्यागू कोटि सुवर्ण लगे जुल ।

अनंलि अनाथपिण्डकं उगु उद्यानय् चुक सहितगु विहार दयेके बिल । थासय् थासय् भिक्षुपिं च्वनीगु क्वथा, थासय् थासय् उपस्थान शाला (सभागृह)अग्निशाला (क्वाः लः दयेकेगु भुत्) भण्डार व भिक्षुपिं चंक्रमण यायेगु स्थान, ख्वाउँ लः तयेगु थाय् आदि सम्पूर्ण याना दयेके बिल । उगु जेतवन महाविहार ब्याक्क तयार यायेत भूमियात १८ फ़िच्यागू कोटि, दयेका तयार यायेत १८ फ़िच्यागू कोटि, हरेक क्वथायात सरसामान पुरे यायेत १८ फ़िच्यागू कोटि याना जम्मा ५४ न्येप्यंगू कोटि धन त्याग याना जेतवन विहार तयार याःगु जुल ।

तसर्थ उगु थासय् विहार वने जुइवं जेत राजकुमारं नं जग्गाया कुं छकू पुण्यार्थ दान ब्यूगु जूया नितिं उगु स्थानयात जेतवन महाविहार धका अनाथपिण्डकं नां छुना बिल ।

उखे भगवान बुद्ध राजगृहय् इच्छानुसार विहार याना बिज्यात । क्रमशः भ्रमण याना बिज्यासे भगवान बुद्ध वैशालीस थ्यंके बिज्यात । अन भगवान बुद्ध वैशालीया महावनयागु कूटागारय् विहार याना बिज्यात ।

उगु समयय् लोकजनपिसं श्रद्धा पूर्वक न्हूगु विहार दयेके बिया च्वन । थुबलय् हे अन छह दरिद्रया मती वन -

“थ्व थुमिसं श्रद्धापूर्वक विहार दयेका च्वंगु, चिकिधंगु कार्य मखु । छाय् जिं नं मदयेके ?” थथे मती तथा उह्व दरिद्र भक्तं नं थम्हंतुं चा न्हाया, अप्पा छिना, अंगः दना हल । तर अपशोचयागु खँ खः कि बांलाक दयेके मसःगुया कारणं व धाःसा दना हःलिसे अंगः दुना २ वन । थुगु हे प्रकारं निको स्वको तक दन । स्वकोलनं दुना हे वन । अन उह्व दरिद्रया मती वन “थ्व शाक्यपुत्र भिक्षुपिसं गुह्यसें चीवरादि चतुप्रत्यय दान याइ, उह्वसिया विहार दयेकू थाय् धाःसा ज्यू मज्यू स्वया पिया च्वन । जि दरिद्र जुया नितिं भतीचा हे हेर चार याना व्यूषिं मदु । मसः थाय् स्यना बीषिं नं सुं मदु ।”

च्वे वंगु श्रद्धा पूर्वक विहार दयेका च्वन धयागु थासय गन २ गथे २ यायेमाः खः हेर चार थाय् चतुप्रत्यय (चीवर, भोजन, आसन व भैषर्य) बिया आदर याना तगु दयाच्वन । व हे खँ लुमंका दरिद्र भक्तं भिक्षुपिन्त दोष बिया खँ ल्हाःगु खः ।

थुगु खँ भिक्षुपिसं सिया भगवानयाथाय् वना विन्ति यात । थ्व हे खँया सम्बन्धय्, भगवानं भिक्षुपिन्त धर्म कथा आज्ञा जुया विज्यासे भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना आज्ञाजुया विज्यात ।

“भिक्षुपि ! न्हूगु विहार दयेकेगु (नवकर्म बीगु) अनुमति बिये । नवकर्मिक (विहार दयेकीथाय् हेरचार याइह्व) भिक्षु याकनं हे तयार यायेगु स्वयेमाः । उकिं दूट फूट दुसानं मरम्मत याकेमाः । हानं नवकर्मिक भिक्षुं न्हापां भिक्षु सङ्घपिके प्रार्थना

यायेमाः । थुकी थथे छह चतुरह समर्थ दुह भिक्षु द्वारा ज्ञापित
(सूचना बीगु) याकेगु । यथाः—

“भन्ते सङ्घ ! जिगु थ्व निवेदन न्यना बिज्याहुँ । यकि
सङ्घपिनि प्रसन्न जूसा फलानाह गृहपतिया विहार दयेकेत नव
कर्म फलानाह भिक्षुयात बिये ।” थुलि ज्ञप्ति (सूचना) खः ।

“भन्ते सङ्घ ! जिगु थ्व निवेदन न्यना बिज्याहुँ । फला
नाह गृहपतिया विहार दयेकेत नवकर्म, फलानाह भिक्षुयात
बीगु । स्वीकार दुसा मौन जुया बिज्याहुँ, स्वीकार मदुसा
थुकी ‘मज्यू’ धका धया हइ बिज्याहुँ ।”

थथे निको स्वको सङ्घ विज्ञप्ति लिपा नं सङ्घपिसं सुनानं
नंमवात धाःसा सङ्घपिसं फलानाह भिक्षुयात नवकर्म बीगुली
प्रसन्न जू । उकिया नितिं मौन जुया बिज्यात धका सीका
काये ।

Dhamma.Digital

थुलि अनुमति बिया बिज्यानालि भगवान बुद्ध अनं नं
वैशाली पाखे भ्रमणार्थं गमन याना बिज्यात । उगु समयय् षष्ठ
वर्गीय भिक्षुपिनि शिष्यपिं, सङ्घ सहित बुद्ध भग्वानया सिनं
न्हापालाक वना, थ्व जिमि उपाध्याययात थ्व जिमि आचार्य-
यात थ्व जिन धका विहार दखल याना कयातल । लासा फाङ्गा
समेतं दखल याना तल । सङ्घ सहित बुद्ध भगवान थ्यं क बिज्यागु
बखतय् आयुष्मान् सारिपुत्रया गनं हे च्वने थाय् नं मदु । लासा
फाङ्गा नं मदु । उकिं सिमाया क्वय् बिज्याना च्वन । उखुन्ह

रात्रियाः भ्रात्राजसु बखतय् भगवान् बुद्ध वनाः धुसुक् सुसुतया
 विज्यात् । सारिपुत्रं नं सुसु तय्य हल । अत्ते बुद्धं स्वना विज्यात् -
 “अन सु हाँ ?”

सारिपुत्र— “भन्ते ! थ्व जि सारिपुत्र ।”

भगवान्— “सारिपुत्र ! छ छाया आमकन फेतुना च्वत्ता ?”

सारिपुत्र— “भन्ते ! जित्तः च्वनेतः थास् मदुमुत्ति ।”

थ्व हे खँया सम्बन्धय् भगवानं भिक्षुपिन्त मुंकाः
 न्यना विज्यात् -

“हे भिक्षुपि ! धार्थे नं षष्टवर्गीय शिष्यपि न्हापालाकवेत्ते
 वया वया लासा- फाङ्ग समेतं विहार दखल यान्ता काल्त्त ?”

भिक्षुपिसं धाल— “सत्यं खः, भन्ते !”

अन भगवानं उज्जापिं- भिक्षुपिन्त धिक्कार यासे आहा
 जुया विज्यात् :-

“धिक्कार, भिक्षुपि ! अथेत्ता ? सु व अप्रसन्नस्य भिक्षु ?
 सकलप्रसन्नं न्हापालाक वया अथे दखल यान्त काल्त्तपि ! थ्व
 ज्याला अप्रसन्नपिन्त प्रसन्न-जुइकीगु मखुत्त । न प्रसन्नपिन्त
 अधिक प्रसन्न जुइकीगु हे खः । थ्व ला मत्त अप्रसन्नपिन्त
 अधिक अप्रसन्न जुइगु, अत्त प्रसन्नपिन्त नं अप्रसन्न जुइकीगु
 जुत्त । थथे धका आहा जुसे धर्म कथा आहा जुया विज्यात् ।

“हे भिक्षुपि ! प्रथम आसन-भोजन लः सुयात् योग्य ?

गुत्ति भिक्षुपिसं धाल— “गुहा तत्रिय कुत्त” भिक्षु जुत्त,
 उहासयात्-योग्य ।”

गुलिसिनं धाल “भन्ते ! गुह्य ब्राह्मण कुलं भिक्षु जुल उहसयात योग्य । “गुलिसिनं धाल “भन्ते । गुह्य सौत्रान्तिक (सूत्रपाठी) कुलं भिक्षु जुल उहसयात योग्य ।”

गुलिसिनं धाल “गुह्य गृहपति कुलं भिक्षु जुल, उहसयात योग्य ।”

गुलिसिनं धाल “गुह्य विनयधर भिक्षु स्वः, उहसयात योग्य ।”

गुलिसिनं धाल “भन्ते ! गुह्य धर्मकथिक स्वः, उहसयात योग्य ।”

गुलिसिनं धाल “भन्ते ! गुह्य प्रथम ध्यान प्राप्त जूह्य स्वः, उहसयात योग्य ।”

“गुलिसिनं धाल “गुह्य द्वितीय ध्यान जूह्य स्वः, उहसयात योग्य ।”

थुगु है प्रकारं गुलिसिनं “गुह्य तृतीय ध्यान, चतुर्थ ध्यान, श्रोतापन्न, सकृदागामी, अनागामी, अरहन्त, त्रैविद्य, षडभिज्ञ उहसित योग्ये” धका छह्य छम्हेसिनं छता छता खँ धाल ।

अन भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्तः सम्बोधन यासे आज्ञा जुया बिज्यातः -

“हे भिक्षुपिं ! पूर्वकालय् हिमालयया आसपासय् अतिकं हे विशालगु वरमा छमा दया च्वन । व हे वरमायागु आश्रय याना, तित्तिर, माकः व हस्थी स्वह्य मित्रपिं च्वना च्वन । अपिं स्वह्यय् परस्पर सुयान् सुयातं आदर मतः । सहायता मयाः । सह

जीविका मयासें च्वंचवन । छन्हु इपिं स्वहसियां गुजागु विचार
जुल “अहो ! जिमि स्वहय सु ज्येष्ठ थें ?” जन्मं जेष्टहयात
सत्कार यायेमाः । आदर तयेमाः । माने यायेमाः ।
पूजा यायेमाः । जेष्टपिनिगु उपदेश न्यनेमाः । उपदेशानुसारं
नियमय च्वनेमाः ।

हे भिक्षुपिं ! थुजागु विचार लूगुलिं न्हापालाक माकलं
किसियाके न्यन—

“सौम्य ! छंके पुलांगु छुं खँ लुमंला ?”

किसि- “सौम्य ! जि मचातिनिगु बखतय थुगु वरमा
हाचां गाया जुइ नंगु दु । उगु बखतय थ्व वरमा या च्वकां
जिगु प्वाथय थ्यू । सौम्य, जितः पुलांगु खँ थुलि जक लुमं ।”

हे भिक्षुपिं ! अनं हानं तित्तिर व हस्तिं माकःयाके
न्यन—

“हे सौम्य माकः ! छंके गुलि पुलांगु खँ लुमंगु दु ?”

माकलं धाल, “हे सौम्य ! जि मचा तिनिगु बखतय,
बँय फेतुना, थ्व वरमायागु च्वकाय चुलि जाःगु हः क्वताना २
नये नंगु दु । सौम्य ! जिके लुमंगु पुलांगु खँ उलि हे खः ।”

हे भिक्षुपिं ! अन हानं माकलं व हस्तिं तित्तिरयाके न्यन—

“सौम्य तित्तिर ! छंके गुलि पुलांगु खँ लुमं ?”

तित्तिरं धाल— “सौम्य ! हुङ्कन नं अतिकं हे विशालगु
वरमा छमा दु । उकीयागु फल नया वया, थुगु थासय जिं विष्टा
त्याग याना । उकिं हे थुगु वरमा उत्पत्ति जुयावल ।

“सौम्य ! उगु समयय् जि ल्याब्ह जुइ धुङ्कल ।”

हे भिक्षुपि ! अले अन हस्ति व भाकलं तित्तिरयात धाल-

“सौम्य ! जिमियासिनं छ अधिक हे जन्मं जेष्ट खः ।

उकिं जिमिसं छन्त माने याये । आदर तये । सत्कार याये ।

पूजा याये । जिमित उपदेश व्यु । जिमिसं उपदेश स्वीकार याये ।”

हे भिक्षुपि ! अन चित्तिरं हस्ति व भाकयात शीला-

चरणय् स्थापना यात । थः नं शीलाचरणय् च्वन । परस्पर सत्कार

यासे सहायक जुया सह जीविका याना च्वन । इपिं स्वम्हं मर-

णाम्तय् सुगति-स्वर्गं लोकय् उत्पन्न जुल ।

हे भिक्षुपिं, गुह्य खः ज्ञानीह्य धर्म ज्ञात जूम्हं याःगु

सत्कार व वृद्धयात ह्यस्यूह्य जुइग्या प्रशंसा थुगु हे थ्व जन्मय् जुइ

अन्तय् सुगती व स्वर्गय् वनी ।

हे भिक्षुपिं ! उकिं स्वह्यं तिर्यक ज्ञाति जुया नं परस्पर

आदर यासे सह जीविका याना च्वन यासैलि छिपिं थुजागु

‘अनुपम’ सुआख्यात धर्म विनयय् भिक्षु जुया च्वपिं जुया नं

परस्पर आदर भाव धयागु हे मयासें, सहायक मजुसें, सह-

जीविका मयासें, न्हवः न्हवः वया विहार आसन दखल याना

च्वनेगु छुं शोभा दुला ? थ्व जा अप्रसन्नपिन्त प्रसन्न जुइकीगु

ज्या मयासे प्रसन्नपिन्त हे नं मन् अप्रसन्न जुइकीगु ज्या जक

जुल । थये धका धिक्कार यायां धर्मोपदेश यासे व विहार

दखल याना च्वेपिं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना आज्ञा जुया

विज्यातः -

“सो भिक्षुपिं ! ज्येष्ठपिं व वृद्धपिन्त अभिवादन यायेगु, ल्हात जोजलप्यगु, कुशल प्रश्नयायेगु; हानं प्रथम आसन, प्रथम भोजन, प्रथम लः आदि प्रदान यायेगु समेतं अनुज्ञा (वचन) बिया च्वना । सांघिक पदार्थ ज्येष्ठ वृद्धपिन्त मथेके मज्जू । गुह्यसें मथेक दखल याइ, उम्ह भिक्षुयात दुष्कृत्य आपत्ति लाइ ।

हे भिक्षुपिं ! किता प्रकारया अवन्दनीय खँ नं दु; यथा:-

(१) न्हापां उपसम्पन्न जूम्हसें लिपा उपसम्पन्न जूम्ह भिक्षु यात अवन्दनीय (वन्दन याये योग्य मजू), (२) उपसम्पन्न भिक्षुं अनुपसम्पन्नायात अवन्दनीय । (३) अधर्मवादो जुयाच्चव्हंहायात, (४) स्त्रीयात, (५) नपुंसकयात, (६) परिवासया दण्ड भोगीयात, (७) नाना सहवासोयात, (८) न्हाणे लाक व्यक्तियाप जुइम्ह यात, (९) मूल यागु प्रतिरुषण यात । (१०) मानत्त्व = मानत्त्व चारक यात, आव्हान इत्यादि किता अवन्दनीय जुल ।

हानं हे भिक्षुपिं ! स्वता प्रकारया व्यक्तिपिं वन्दनीय जू ।
व थथे -

(१) लिपा भिक्षु जूम्हसें न्हापा भिक्षु जूम्हयात वन्दनीय ।

(२) अधर्मवादीं धर्मवादीयात वन्दनीय ।

(३) हानं दया च्वंक्क देव मार ब्रम्ह सहितं सकल मनुष्य, श्रमण ब्राम्हण व सकल लोकपिसं तथागतयात वन्दनीय जुया च्वन ।

शुक्ति भिक्षुपिन्त उपदेश याना बिज्याये धुंकाली भगवान बुद्ध क्रमशः भ्रमण यासे श्रावस्ती नगरय् थ्यंकः बिज्यात । थ्व लँ सिया अनाथपिण्डिक महाजनं थः पुत्रयात तिसाःवसतं पुंकाः म्येपिं न्यासल कुमारपित नं तिसा वसतं पुंका, ध्वॉय् धुपाय् आदि नस्वाःगु स्वाँ व्वंकाः, इमिगु ल्यूने महासुभद्रा, चूल सुभद्रा धयापिं म्हाय् मय्जुपिं लिसे न्यासल कुमारीपित पूर्ण कलश व्वंकाः, वयां ल्यूने तयाः दके ल्यूने थः स्वयं तुइसे च्वंगु शुद्धगु वस्त्रं पुनाः, न्यासल उपासकपिं मुंकाः भगवान् यात लँस्वः वन । अन भगवान नाप लात । अनाथपिण्डिकं वसपोलयात पूजा यासे छसि निसे जेतवन विहारय् व्वना थंकल । अले व सेठं भगवान प्रमुख भिक्षु-संघपित, सुवर्ण कलशं लः हायेका दुचायेकल ।

“भन्ते भगवान ! कन्हे भोजनार्थ जिगु निमन्त्रण स्वीकार याना बिज्याहुँ ।”

भगवान तथागतं मौन जुसे स्वीकार याना बिज्यात । अन अनाथपिण्डिकं “तथागतं जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना बिज्यात” धका सीका आसनं दना तथागतयात अभिवादन तथा प्रदक्षिणा याना ल्याहाँ वन । वना उखुनुयागु रात्रि बिते जुइवं उत्तम २ भोजन तालाका भगवानबा थाय् समयया सूचना चीके छुत । अन भगवान संघपिं सहित पात्र चीवर धारण यासे अनाथपिण्डिकया गृह्य बिज्यात । बिज्याना लायातःगु आसनय् फेतुना बिज्यात । अनाथपिण्डिकं थःगु हे ल्हातं संघ सहित

बुद्ध भगवानयात उत्तम २ भोजनः श्रद्धा पूर्वकं दोहलपिल ।
 भगवानं भोजनः समाप्त यानां पात्रं लहाः लिखात्ता विज्यायेवं
 अनाथपिण्डिकं तु चायेकल । नुचायेके धुंका द्वसे लिना फेत्तुना
 भगवान्नाके प्रार्थना यातः—

“भन्ते भगवान् ! जेतवन विहारवागु विषय्य गये
 यात् ?”

भगवानं आक्षा जुया विज्यात— “गृहपति, जेतवन
 विहार, आगत अनामत् चतुर्दिश संबपिनिगु नामं प्रदान
 याना व्यु ।”

भगवानं “विहार दान विप्रेगु पुण्य मध्ये श्रेष्ठो-
 त्तमगु पुण्य खः” थका अनेक प्रकारं समयोचित्त धर्मोपदेश याना
 विज्यान । भगवान् बुद्ध श्रावस्ती नगरय् थ्यंसांनिसें अनाथपिण्डिक
 सेठं लानंला तक विहारोत्सव यानाः फिन्वागू कोटि धन खर्च
 यात । थुगु हे प्रकारं अनाथपिण्डिक महाजनं जेतवन विहार
 ६गूया निति न्येप्यंगू कोटि धन खर्च यात ।

शास्ता बुद्ध अनाथपिण्डिकं दयेका व्यूगु सुवर्ण भूमि
 जेतवन महाविहारय् दकले सकले अप्वः २०गू वर्षावास बिते
 याना देव मनुष्यपिन्त आपालं अमृतमय धर्मपान याकाविज्यात ।

खदिरंगार जातक

“कामं पताभि निरर्थं ..” थुगु गाथा शास्ता जेतवनय्
 विहार गाम्भ विज्यागु समयय् अनाथपिण्डिकय् सम्भवय् कना
 विज्यागु खः ॥

वर्तमान खँ

अनाथपिण्डिक महाजनं केवल विहार दयेकेत (५४)
 न्येप्यंगू कोटी धन हे जक बुद्ध शासनया निंतिं त्याग याःगु मखु
 अपितु वं स्वगू रत्न (= बुद्ध, धर्म व संघ) यात महान रत्न भालपा
 मेगु छुं गुगुं रत्नयात हे रत्न भाल मप्युसे जेतवन विहारय्
 सम्यकसम्बुद्ध विज्याना चवनी बले प्रतिदिन न्हि स्वकोतक
 भगवान बुद्धया दर्शन याःवनीगु जुयाचवन । प्रथमवार प्रातः
 कालय् निकोगुबार जलपान याकेगु समयय्, स्वकोगु बहनी पाखे
 थुकथं न्हि स्वको विहारय् वनीगु । अवसर जक दया वन धाःसा
 विचे विचे नं वनीगु जुया चवन । अथे वनीगु बखते वंक्क पतिं
 'श्रामणेर' वा मेपिं मचातय्सं छु व्वना बल जुइ धका अनाथ-
 पिण्डिकया ल्हाःपाखे मिखा ब्वइगु उकिं अनाथपिण्डिक गुबले हे
 स लि ल्हतं विहारय् मवनीगु जुयाचवन । प्रातकालय् वनीबले
 जलपानयात यागु व्वनावनीगु, अले न्हिनय भोजन, बान्हि
 लिस वनीबले धाःसा द्यः, कष्टि, साख आदि
 व्वनावनीगु, अले बहनी वनीगु समयय् गन्ध माला, वस्त्र आदि
 व्वनावनीगु । उगु हे प्रकारं प्रतिदिन परित्याग यायां गुलि
 परित्याग यात उकिया सीभा हे मदु । आपालं व्यापारीतयेसं
 चवयाया भरे. मिच्यागू वोटि धन ऋण काःगु दयाचवन ।
 मत्तश्रेष्ठि इमिके गुबले हिं मधाः । मेगु नं वया कुल परम्पराया
 मिच्यागू कोटि धन खुसिं स्थिे गाडे जुया चवं च्वंगु लः व
 फसं खुसिया धः स्यना समुद्रय् चुयेके यंकल । हानं वया छँ

न्यासः भिक्षुपित नित्य भिक्षा नं बिया च्वंगु दनि । सेंठया
 छें ला भिक्षुसंघपिनि नितिं प्यकालें च्वंगु पूखुथें हे जुयाच्वन ।
 सेंठ व्याक भिक्षुपिनि नितिं माँ बौ थें । अले सेंठया छें सम्यक्
 सम्बुद्ध नं बिज्याइगु । चय्म्ह महास्थविरपिं नं वनीगु । मेमेपिं
 भिक्षुपिनिला खँ हे मदु । सेंठया छें न्हेगू तल्ला न्हेगू चुक
 दया च्वन । तर उगु हे छें प्यंगूगु तल्लाय् छम्ह मिथ्या दृष्टिह्म देवी
 दया च्वन । चय्म्ह महास्थविर तथा मेपिं स्थविरपिं दुहाँ
 बिज्याइबले व प्याहाँ बिज्याइबले ब थःगु विमानं क्वहाँ वये
 मालिगु । उकिं वं विचाः यात, “गुबले तक श्रमण गौतम अथवा
 वया श्रावकपिं थ्व छें वये वने याइ उबले तक जित सुख शान्ति
 दइ मखु । जि न्हाबलें प्याहाँ वया पिने दन च्वने फइ मखु । उकिं
 जिं छगू ग्वःसाः ग्वये माल, गुकिं याना इपिं थ्व छें दुहाँ मवइगु खः ।

छन्हुया दिने उम्ह देवी महाकर्मचारी घना च्वंबले वना
 थःगु प्रभावं प्रकाश फैले याना दनाच्वन । “थन सु खः ?” धका
 न्यंबले लिसः विल, “जि प्यंगूगु तल्लाय् च्वम्ह देवी खः ।”

“छुकिया नितिं वयागु ?”

‘छुं छं सेंठं याना च्वंगु ज्या मखनाला ? वं थःगु भविष्यया
 छुं नं ख्याल मतसे धन यंका केवल श्रमण गौतमयात जक पूजा
 याना च्वन । धनयात न वयापारय छयल, न बुँज्याय् हे छयल ।
 छं सेंठयात उपदेश व्यू, गुकिं याना वं थःगु धन ज्याय् खपले याइ
 गुकिं याना श्रावक सहितं श्रमण गौतमपिनि थुगु छें प्रवेश
 जुइ मखु ।’

तर व महाकर्मचारी बसत तिसः बिल - "मूर्ख देवी !
सेठं मुकी धन खर्च यानाचवन व कल्याणकारी बुद्ध-शासनया
निति खर्च यान् चवंगु खः । उकिं जित थनं पितिना ह्ये धातले
नं जिं थुजागु खं छुं नं सेठयात धायेमखु । हुं छ ।"

उगु हे प्रकारं छन्दुया दिने वं सेठया काय्या थाय वना
घाल । सेठया कायं नं न्हापायान्हेसिनं थें तिसः बिल । सेठ-
याकः ला वं वना छुं धाये छाःगु मखु ।

अनाथपिण्डक महाजनं व्यापारय् ध्यान मय्युसे दान
बोमु हे जक याना जुल । गुकिं आमदानी कम जुया हास जुजुं
वन । महाजन क्रमशः थुलि तकं दरिद्र अवस्थाय् थ्यंनः वन कि
वयागु साविक नयेगु त्वनेगु पुनेगु नापं न्हापार्थे मजुल । अथे
जुलं नं भिन्नु संघपिन्त दान त्रिया वं चवन तिनि । खः प्रणात
आहार धाःसा वं बी मफया वन । छन्दु वन्दना याना छखे
तिक्क फेतुम्ह सेठयाके श्यस्ता बुद्धं न्यनात्रिय्यात - "गृहपति !
छं छे दान जुयावं च्वनि ला ?"

"भन्ते दान जुयावं च्वंगु दु । तर च्चकि जाकि व
साधारण क्ये जक ।" अले शास्त्रं आज्ञा दयेक विज्यात -

"गृहपति ! छं थःगु चित्तयात संकुचित याये मते । जिं
तुच्छगु दान त्रिया च्वना ।" प्रसन्न व पवित्र चित्तं बुद्ध, प्रत्येक बुद्ध
तय्यः बुद्ध-आवकपिन्त न्यगु दान तुच्छ वयागु जुइ मखु । छाय् ?
फल महान जुया च्वंगुलि । चित्त प्रसन्न व पवित्र याये पुम्हसिगु

कन लुच्छगु दानं जुइमखु धयागु खँथ थुमु प्रकारं सीके फेकेना—

नस्थि चित्ते पसभन्नि, अप्पिका नाम दक्खिणा ।

तथागते वा सम्बुद्धे, अथवा तस्स सावके ॥

नकिरत्थि अनोमदस्सिसु, पारिचारिया बुद्धेसु अप्पका ।

सुकखाय अलोणिकाय च, पस्स फलं कुम्मास पिण्डिया ॥

चित्तय् प्रसन्न बुद्धका सभामत्त सम्बुद्ध च आबकपिन्त
व्यूगु दान दक्षिणा 'भति' जुइ मखु । अनोमदर्शी अप्पि बुद्ध-
पिनिगु सेवा छु अल्प जुइला ? सुकखागु चि मद्दुगु पुलांगु
भोजन दानया फल हे नं स्वया का ।

वयात मेगु खँ नं आज्ञा जुया बिज्यात-हे गृहपति, छँ
तुच्छगु दान हे बिया च्वंसा च्याम्ह आर्यपुद्गलपिन्त बिया
च्वंगु दु । जि बेलाम ब्राह्मण जुया च्वनाबले सारा सम्बुद्धीप-
यात हे खालि याये थँ च्वंक न्हेगू रत्त दान बिया न्यागू
महानदीयात छगू हे प्रवाहं (तरंग) जायेके थँ च्वंक महादान
बिया । तर त्रिशरणय् वँपि पञ्चशील जक हे नं पाले याइपि सुं
छद्दासित प्राप्त याये मफु । व्यूगु दानयात ग्रहण
याये योग्यपि पुद्गलपि धइपि थुलि तकं प्राप्त याये थाकु ।
उकिं सो "जिगु दान तुच्छ खनिका" धका छं चित्तयात संकुचित
याये मते । थथे आज्ञाजुया "बेलाम सूत्र" न्यंका बिज्यात । नापं
उम्हदेवी ऐश्वर्य सम्पन्न अस्थाय् सँठ लिसे खँ ल्हाये मछाः ।
तर आः वं मती तयेगु यात-गरोब जुइ धुंऊज, आः थ्वं जिगु खँ

स्वोकार याये फु । अले व चान्हेसिया बाचाइलय् सेंठया
क्वठाय् द्वहां वन । हानं थःगु तेज फैलेयाना आकाशय् दना-
च्वन ।

सेठ अनाथपिण्डिकं वयात खना न्यन- “श्व सु ?”

“सेठ ! जि प्यंगूगु ध्वाखाय् च्वं च्वनाम्ह देबी ”

“छ छुया निति वयागु ?”

“छन्त- ओबाद व उपदेश बीत वया ।”

“अय्सा धा ।”

“सेठ ! छं भविष्यया चिन्ता मयाः । काय्-म्हाय्पिन्त
वास्ता मतः । छं श्रमण गौतमया शासनय् आपालं धन खर्च याये
धुंकल । छं थये हे चिरकालं निसें धन जक खर्च याना व्यापार
इत्यादि छुं ज्या मयागुलिं श्रमण गौतमया कारणं छ तःसकं गरीब
जुइ धुंकल । थपाय् सकं जुल नं छं श्रमण गौतमयात तोतूगु मखु ।
श्रमण भिक्षुपिं छंगु छें वया हे च्वन तिनि । न्हापा इमिसं गुगु
बस्तु यंके धुंकल, व लिहाँ बइ धयागु ला खँ हे मदु । वने धुंकूगु
वने धुंकल म्वाल । आवं निसें छ नं श्रमण गौतमया थाय् वने
मते । वया श्रावकपिन्त नं छें दुकायेके बी मते । श्रमण गौतमयात
मस्वसे थःगु व्यवहार व व्यापारया ज्याय् जक ध्यान बिया
थःथिति कुटुम्ब पाले यायेगु स्व ।”

सेठं धाल- “श्व हे ला छं जित बी धयागु अर्ति
बुदि ?”

“दशबलं जितः छर्थे जाःपि सलंसः द्रलंद्रः लखं लख
 देवतापि वया नं कम्पित याये मफइगु कथं याना तइ बिज्याये
 धुंकल । दशबलधारीया प्रति जिगु श्रद्धा सुमेरु पर्वतथे अचल
 व सुप्रतिष्ठित जुयाच्चवने धुंकूगु दु । जिं कल्याणकारी त्रिरत्नया
 शासनय् थःगु धन खर्च याना चवना । छं ध्व अनुचित खँ लहात ।
 बुद्ध-शासनयात तःधंगु प्रहार यात । छर्थे जयःह्य अलक्षिणी
 दुरशील दुराचारी नापं जिगु छखा छेँ चवनेगु जुइ फइ मखु हुँ ।
 जिगु छेँ याकनं प्याहाँ हुँ । गनं मेथाय् वता छेँ चवं हुँ ।”

श्रोतापन्न आर्यश्रावक अनाथपिण्डिकया खँ न्यना व
 देवता अन चवने मफुत । व थःगु थासय् वना मस्त व्वना प्याहाँ
 वन । प्याहाँ वना गनं मेथाय् चवने थाय् लुइके मफु । सेठ-
 काके क्षमा फोना अनसं तुं चवने माली धइगु विचाः याना रत्नक
 देवपुत्रयाथाय् वन । वयात प्रणाम याना दना चवन । न्यन, “छाय्
 क्यागु ?” वं धाल - “स्वामी ! जिं मूर्ख जुया विचाः मयासैं
 अनाथपिण्डिक सेठयात छुं खँ धया । वं तमं जितः जि चवना
 भासं पित्तिना हल । जितः सेठ याथाय् व्वना यंका वया पाखें
 क्षमा बीका चवनेगु थाय् छकू दयेका बिया बिज्याहुँ ।”

“छं सेठयात छु धयाले ?”

“स्वामी ! जिं सेठयात आवं निसैं बुद्धया उपस्थान व
 संघम उपस्थानयाये मत्य । श्रमण गौतमयात छेँ नं दुकाय्
 मत्य” धया ।

“छं अनुचित खँ धाल । बुद्ध शासनयात प्रहार यात ।”

“जिके छन्त सेठं याथाय् व्वना यंकेगु हिम्मत्त मदु ।”
 वं वयाके छुं नं सहायता काये मफया चतुर महाराजा-
 पिंथाय् वन । अन नं अथे हे धाःगु न्यनालि शक्र देवेन्द्रयाथाय्
 वन । अन वं थःगु व्याक्क खँ कन । अले नम्रतां याचना यात-
 “हे देव ! च्वनेगु थाय् मदया जि मचातयेगु ल्हाः ज्वज्जं, अश-
 रण जुया चाहिला च्वना । छपिसं कृपा तया जित च्वनेगु थाय्
 बीका बिज्याहुँ ।” देवेन्द्रं वयात धाल—“छं मखुगु ज्या यात ।
 बुद्ध शासनय् प्रहार बिल । जि नं छंगु पत्तय् च्वना नापं खँ
 ल्हाना बी मफु । तर छंगु उपाय जिं छन्त कने । गुकिं छन्त सेठं
 क्षमा बी फु ।”

“अय्सा ज्यू देव, कना बिज्याहुँ ।”

“मनूतयेसं भोँ दयेका सेठया ल्हातं मिंच्यागू कोटि
 धन कया तःगु दु । छं सेठया बहिदार रूपय् सुनानं मसिक उगु
 भोँ ज्वना ल्याय्हापिं आपालं यत्तपिं लिसें व्वना छपा ल्हातं भोँ
 अले छपा ल्हातं कलम ज्वना इपिं मनूतये छेँ हुँ । अन छं थःगु
 यत्त आनुभावं इमित ख्याना धा, “थ्व छिमिगु तमसुक भोँ खः ।
 जिमि सेठं थः ऐश्वर्यशाली जुया च्वंबले छिमित छुं नं मधाः ।
 आः सेठ गरीब जुल । उकिं छिमिसं कया तःगु कार्षापण हति ।”
 थथे धया थःगु यत्तया समर्थ क्यना उगु व्याक्क मिंच्यागू कोटि
 धन उठे याना सेठया फुसुलुगु कोथाय् जायेका ब्यू । मेगु अचि-
 रवती नदीया किनारय् गारय् याना तःगु धन नदीया धः
 स्यना समुद्रय् चुइके यंका तइ तल । व नं थःगु सामर्थ्य हया

फुसुलुगु कोथाय् जायेका ब्यू । मेगु नं फलानागु थासय् च्वंगु हकवाला मदुगु फिच्यागू कोटी धन दनि । वनं हया खालिगु कोथाय् जायेका ब्यू । थुपिं न्येप्यंगू कोटी धनं खालिगु कोथाय् जायेका थःगु दण्ड-कर्म भोगेयाना महासेंठयाके क्षमा प्वं ।”

थथे इन्द्रं धायेवं “ज्यू देव” धयालि वया आदेशयात स्वीकार यात । हानं तदनुसारं ब्याक्क धन हया कोथाय् जायेका बिल । अले वाचाइले संठया शोभायमानगु कोथाय् वना थःगु तेज फैले थाना आकाशय् दना च्वन ।

“थ्व सु ?” “महाश्रेष्ठि ! जि छःपिनि प्यंगूगु ध्वाखाय् च्वना च्वंहा अन्ध मूर्खह्य देवी खः । जिं थःगु मोहया कारणं व महान मूढतां याना बुद्ध गुणयात ह्यसीके मफुगुलिं न्हापा जिं छपिन्त छु छु धाये लात । जिगु उगु दोष क्षमा याना दिसँ । जिं देवेन्द्र शक्रया आज्ञा अनुसार छपिनि ऋण असूल याना फिच्यागू कोटि, समुद्रय् लानाच्वंगु फिच्यागू कोटि, उगु उगु थासे लाना च्वंगु हकवाला मदुगु फिच्यागू कोटि याना जम्मा न्येप्यंगू कोटि धन हया खालिगु कोथाय् जायेका बी धुंगु दु । दण्ड कर्म भोगे याये धुंगु दु । जेतवन विहारया नितिं गुगु धन खर्च जूगु खः व ब्याक्क संग्रह याना बी धुंगु दु । जि च्वनेगु थाय् प्राप्त मजूगुलिं तःसकं वाथावाथा कना च्वंच्वना । संठ ! जिं थें जाःह्य अज्ञानीं धाःगु खँ वास्ता तइ मब्युसे क्षमा याना बिया दिसँ ।”

अनाथपिण्डकं वयागु खँ न्यना मती तल, थ्व देवीं जिं

दण्ड भोगे याये धुन धका नं धइ चवन, थःगु दोष नं स्वीकार
याना चवन । शास्तां थवयात विनीत याना थःगु गुण सीका बिया
विज्याइ, सम्यक् सम्बुद्धया दर्शन थवयात कीके यंके ।” थुलि मती
तया धाल, “हे देवी ! यदि छं जिके क्षमा कायेगु जूसा, शास्ता-
या न्होने क्षमा प्रार्थना यायेगु !”

ज्यू अथे हे याये । जित शास्ताया थाय् यंका चिया
दिसँ । सेठं स्वीकार यात । चा फःपुले धुंका द्यो तुइवं वयात
तथागतयाथाय् व्वना यंकल । अन शास्तायात वं याःगु ब्याक खँ
न्यंकल । शास्ता बुद्धं सेंठयागु खँ न्यना ‘हे गृहपति ! गुबले तक
पापीं पाप परिपक्क जूगु सी मखु अबलेतक भिं भालपाः चवनी ।
तर गबले उगु पापफल पाके जुइ, अबले वं पाप मुक्क खंका
चवनी । वथे हे गबले तक पुण्य कर्म याइह्य व्यक्ति पुण्य फल
पाके जूगु सी मखु, अबले तक वं पाप मुक्क खंका चवनी । तर
गु बले उगु पुण्य-कर्म पाके जुइ, वं भिं मुक्क खंका चवनी’ थथे
आज्ञा जुया धम्मपदया थुगु निपु गाथा आज्ञा जुया विज्यात-

पापो’पि पस्सति भद्रं, याव पापं न पच्चति ।
यदा च पच्चति पापं, अथ पापो पापानि पस्सति ॥

अर्थ- पापयागु फल सबःतले पापीं पापयात पुण्य भाःपाः
चवनी । पापयागु फल भोग याइगु बखते तिनि पापयात पाप
धहा खनी ।

भद्रो’पि पस्सति पापं याव भद्रं न पच्चति ।
यदा च पच्चति भद्रं, अथ भद्रो भद्रानि पस्सति ॥

अर्थ- पुण्य फल भोग मयातले पुण्यात्मा नं पुण्ययत्त
अपुण्य भाःपाः च्चनी । पुण्यफल भोग आइगु बखते तिनि पुण्य-
भात पुण्य धका खनी ।

थुगु गाथाया अन्तय् व देवी श्रोतापत्ति फल्य् प्रतिष्ठित
जुल । अले शास्ताया चक्रांकित चरणय् भोपुया क्षमा फवन-
“भन्ते ! जि रागय् अनुरक्त जुया, दोषं दूषित जुया, मोहं अभि-
भूत जुया अविद्यां अन्धा जुया छपिनि गुण ह्य मस्यगुलिं मखुगु
शब्द प्रयोग याये लात । जिगु उगु दोषय् जित क्षमा याना
विज्जाहुँ । शुक्रथं शास्ता बुद्ध्याके क्षमा फवने धुंका महाश्रेष्ठि-
याके नं क्षमा फवन ।

उगु समयय् अनाथपिण्डकं शास्ताया सन्मुखय् थःमु-
गुण खँ प्रकाश यात । “भन्ते, थ्व देवी बुद्ध-सेवा आदि थये
अत्य धका धाल नं, जित पने मफु । दान बीमते धका थ्व
रोक्य् यात नं जि दान बिया हे च्वना । धार्थे थ्व जिगु गुण
हे मखा भन्ते ?”

शास्ता—“हे गृहपति ! छ श्रोतापन्न खः । छ आर्य आबक
अचल-अद्वालु विशुद्ध-दृष्टि खः । थ्व अल्प आनुभाव दुह
देवी छन्त दान बीगुली रोके याना छ रोक्य् मजुलं छुं आश्चर्य
मखु । आश्चर्य ला थ्व खः, न्हापा बुद्ध उत्पन्न मजुनिबले बुद्धि
छिपे मजुनिगु अवस्थाय् च्वना नं पण्डितपिसं कामावचर लोकया
स्वामी मार. आकाशय् दना “का ब्यू छं दान, थ्व हे नरकय
बिपान भोगे याये माली धाधां चय्कू हाकगु मि ज्वाला ज्वाला”

धिना च्वंगु गाः क्यना “स्वाः, छं दान बी स्वाः” धका रोक्य
यात नं आझा जुया पलिस्वांया रेणुया दथुइ च्वना दान हे बिया
वन । थ्व खँ आझा जुया अनाथपिण्डकं याचना यासेलि
न्हापायागु जन्मया खँ कना बिज्यात ।

खदीरंगार जातक

ख. अतीतया खँ

न्हापा वाराणसी देशय् जुजु ब्रह्मदत्तं राज्य याना
च्वंबले बोधिसत्व वाराणसी सेठया कूलय् जन्म जुल । अनेक
प्रकारया सुख सामग्री युक्त जुइका देव कुमारथे तःधि जुया वल ।
क्रमशः ज्ञान प्राप्त जुया फिखुदँया वयसय् हे ब्याक शिल्प शास्त्रं
निपुण जुल । वं अबुद्ध परलोक जुसेलि सेठया पद ग्रहण याना
नगरया प्यखे प्यकुनय् नं प्यंगू दानशाला, देशय् दथुइ छगू
दान शाला अले थः च्वनेगु थासय् लिक्क छगू दान शाला थुकथं
जम्मा सुगू दान शाला दयेके बिया महादान याना च्वन । थःगु
जीवनय् नं सदाचारया रक्षा जुइगु कथं उपोसथ व्रतय् च्वनीगु
जुया च्वन ।

छन्हु सुथ न्हापा बोधिसत्त्वया नितिं नाना प्रकारया रसं
युक्तगु भोजन तयार याना च्वंबले छद्म प्रत्येक बुद्ध छगू सप्ताहं
लिपा निरोध समापत्ति दमा भिच्चाया समय तोके याना “थौं जि
भिच्चाया नितिं वाराणसी सेठया गृहय् वनेगु याये माली” धका

विचाः याना नाग-लता चोकां दतिवन याना अनोतप्त दहनय
 ख्वाःसिलाः मनोशिलाय् दना अन्तरवासं चिना बिजुलीया लहरा
 थें च्वंगु कापः चीवर धारण याना थःगु ऋद्धिमय चाया पात्र
 धारण याना आकाश मार्ग वया बोधिसत्त्वयात भोजन न्होने
 तःवये मात्रं हे छेया लुखाय् न्होनय् दं बिज्यात ।

बोधिसत्त्वं वस्पोलयात खने मात्रं हे थःगु आशनं दना
 सत्कार यासे सेवक पाखे स्वत । वं “स्वामी छु याये माल” धका
 न्यसेलि “आर्य्याया पात्र हति ” धका धाल । उगु हे क्षणय्
 पापी मारं दना ‘ध्व प्रत्येक बुद्धं थनिं न्हेन्हु न्हापा आहार प्राप्त
 याःगु खः । थौं प्राप्त मजुल धाःसा विनाश जुइ । उकिं जिं ध्वयात
 नं विनाश याना बी । अले सेठयात नं दान बीगुलिं पना बी ।
 थथे मनय् भाःपाः उगु हे क्षणय् अन वया चुके दना चय्कू
 हाकःगु मि ज्वाला ज्वालां थिना च्वंगु गाः निर्माण यात । व
 दिनिदिनिं छ्या च्वं च्वंगु ज्वाला ज्वालां थिना च्वं च्वंगु व गाः
 क्यना अवीचि महा-नरक व गाः दयेके धुंका स्वयं आकाशय्
 दना च्वं च्वन । पात्र कायेत वंछ मनु उगु दृश्य खंका तःसकं
 ग्याना लिहाँ वल । बोधिसत्त्वं न्यन-“छाय् छ ल्याहाँ वयागु ?”

“स्वामी चुके तःसकं प्रज्वलितगु ज्योतिर्मानगु गाः दु ।”
 अनं मेह्ण अनं मेह्ण यायां वंक्व वंक्व फुकं भयभीत जुइका ग्याना
 बिसी वन ।

बोधिसत्त्वं विचाः यात- थौं वशवतीं मार जिगु दानय्
 बाधा बीत सना च्वंगु जुइमाः । तर वं मस्यू जुइ जि उजापि मार

सलंसः द्रलंद्रः खना नं ग्याइह्व मखु । यःगु थजु थौं मार व जि
निह्वसिया दथुइ सुयागु शक्ति महान सु अप्वः आनुभाव दुह्व
थयागु सी हे सीके ।

अले बोधिसत्त्व ज्वलं खायेका तइतःगु भोजन थः थह्वं
ज्वना छे प्याहाँ वल । चुके च्वंगु मिगाःया सिथय् दना आकाशय्
थःस्वया मारयात खनेवं धाल— “छ सु ?”

“जि मार खः ।”

“थ्व मिगाः छं दयेका तइगु ला ?”

“खः जि दयेकागु ।”

“छाय् दयेका तथा ?”

“छंगु दानय् पनेत व प्रत्येक बुद्धया प्राण विनाश
यायेत ।”

बोधिसत्त्वं धाल, “न छन्त जि जिगु दानय् बाधा बीके
बी, न प्रत्येक-बुद्धया प्राण हे नं विनाश याके बी । स्वये छ व जि
की निह्वय सुया शक्ति महान, सुयाके अप्वः अनुभव दु सी हे
सीके” थुलि थया मिगाःया फुसय् दना “भन्ते प्रत्येक बुद्ध ! जि
थ्व हे मिगालय् छथनं चुया कुतुं वने मातले नं थनं चिला वने
मखु । छपिसं केवल जिं बियागु भोजन दान स्वीकार याना
बिज्याहुँ ।” थथे थया थुगु गाथा ब्वन-

कामं पतामि निरयं, उद्धपादो अबंसिरो ।

नानरियं करिस्सामि, हन्द पिण्डं पटिम्मह ॥

मन्ते प्रत्येक-बुद्ध ! जिं छःपिन्त थ्व पिण्डपात्र दान बिया यदि जि छथं क्वय् तुति च्वय् लाना, थुगु नरकय् कुतुं वने थः माले ब्यु । जिं अनार्य कर्म याये मखु । मन्ते ! छःपिसं जिगु पिण्डपात्र स्वीकार याना बिज्याहुँ ।”

थुलि धया दृढ निश्चय पूर्वकं बोधिसत्त्वं भोजन पात्र ज्वना मिगाः पाखे अधिसरय् जुल । अबले हे चय्कू हाकःगु मिगालं तँ नं तँ सच्छिहः दुगु तःफोगु पलेःखाँ छफो बुया वया बोधिसत्त्वया तुति फया काल । उकिं हानं रेगु उत्पन्न जुया वया महासत्त्वया छयनय् च्वना ह्य छह्यं सुवर्ण चूर्णं ह्वला तःथें याना बिल । बोधिसत्त्वं पलेःखाँया मुखुली च्वना नाना प्रकार-या रसं युक्तगु भोजन प्रत्येक बुद्धया पात्रय् तइबिल । प्रत्येक बुद्धं न्हूगु भोजन स्वीकार याना दानानुमोदन याना पात्र आकाशय् वां छुया आपालं जनसमूहं खंकं खंकं थः नं आकाश मार्गय् थहाँ वना नाना प्रकारया सुपाँय्या भवःयात न्हुत्तुमनु न्हुइथें याना हिमालय पाखे हे स्वया बिज्यात । बोधिसत्त्वं पलेया घोनेसं तुं च्वना आपालं जनसमूहयात दान व शीलया वर्णन यासे धर्मोपदेश बिया आपालं जन समूहं चाःहुयेका थःगु निवास स्थानय् वन । जीवन दतले दानादि पुण्य-कर्म यायां कर्मानुसार परलोक वन ।

बुद्ध आह्वा जुया बिज्यात, “गृहपति ! छंगु थ्व ज्या छुं आश्चर्यगु मखु । छ आः दृष्टि सम्पन्न जुसे उह्य देवी पाखें कम्पित मजुल । तर न्हापायापिं पण्डितपिसं याना वंगु हे धात्थें

आश्चर्यजनक जू। थथे आझा जुसे थुगु धर्म-देशाना हया अनुसन्धि घटे याना जातकया खँ मिले याना बिज्यात।

उगु समयया प्रत्येक बुद्ध ला अन हे परिनिर्वाण जुल। मारयात त्याका पद्माशानय् दना प्रत्येक बुद्धयात भिच्चा दान बियाह्न वाराणसी सेंठ ला जि हे खः।

विसय्ह जातक

“अदासि दानानि” थ्व गाथा शास्ता जेतवन महाविहारय् बिज्याना च्वंबले अनाथपिण्डिकया बारे आझा जुया बिज्यागु खः।

क. वर्तमानया खँ

वर्तमान खँ पूर्वोक्त खदिरङ्गार जातकय् विस्तृत कने धुंगु दु। थुगु जातक शास्तां अनाथपिण्डिकयात सम्बोधन याना “हे गृहपति ! पुलांपिं पण्डितपिसं नं शक्र देवराजं आकाशय् दना ‘दान बी मते’ धका पं वलं नं वयागु खँ मन्यंसे दान बियां तुं च्वं च्वंगु खः” धका आझा जुया बिज्यात। अनाथपिण्डिकं प्रार्थना यायेवं पूर्व जन्मया खँ कना बिज्यात।

ख. अतीतया खँ

न्हापा वाराणसी देशय् ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वंच्वंगु खः। अबले बोधिसत्त्व चेगू कोटि धनया अधिकारी विसय्ह धयाह्न सेंठ जुया जन्म जुल। व जुलसां न्यागू शीलं सम्पन्नह्,

स्वभावं दानीह्व, दान बीगुली तःसकं न्ह्याइपु ताइह्व जुया च्वन ।
 वं नगरया प्यंगू ध्वाकाय् प्यंगू, नगरया दथुइ अले थःगु छेंया
 ध्वाकाय् थुकथं खुगू थासय् दान शाला दयेका दान बीगु याना
 च्वन । न्हिथं खुगू लाख खर्च याइगु । बोधिसत्त्वया व प्वं
 वइपिं भिखारीतय् नसा छगू हे प्रकारयागु जुथा च्वन । उह्व
 बोधिसत्त्वं जम्बुद्वीपय् बुँ पालेगु तकं दीमायेक दान
 ब्यूगुलिं देवराजया पाण्डु कम्बल शिलासन क्वानावल ।

अले शक्रदेवं विचाः यात “सुनां जितः जिगु थासं
 च्यूत यायेगु मती तल थें” थथे शक्रं महासेंठयात खंका मती
 तल “थ्व विसय्हं तःसकं फैले जुइक सारा जम्बूद्वीपय् हे बुँ
 पालेगु तकं दी मायेक दान बिया च्वं च्वन । थुगु दानं जितः
 च्यूत याना थ्व स्वयं शक्र जुइ त्यह्व मखा जुइ । वयागु ब्याक
 धन नाश याना वयात फोगीं याना गुकथं वं दान बी मफइगु
 खः उकथं याना बी ।” शक्रं थथे मती तया वयागु सारा धन
 धान्य, उलि जक मखु दास दासी, नोकर चाकर समेतं अन्तर्धान
 याना विल ।

अले दान प्रबन्धकपिं वया धाः वल “महाजन, दान-शाला
 खालि जुल । गन गुथाय् छु छु तया तःगु खः व छुं नं खने
 मन्त ।”

“दान बीगु तोफिके मत्य । मदुसा थनं यंकि ।” थथे
 धया थःह्व जहानयात सःता धाल-“देवी दान चालु याके ब्यु ।”

व महाजननी कोठाय् स्वःवन । तर दांछि दां तकं खंके मफुत । अले धाल- “आर्य्य, मी पुना तइगु वस्त्रं बाहेक मेगु छुं नं खंके मफु । ब्याक छेँ शून्य जुइ धुं कल ।” न्हेगू रत्नं जाःगु कोठा चायेका स्वत नं छुं खंके मफु । महाजन व महाजननी तैता मेपिं दास दासी नोकर चाकरपिं नं सुं सुं हे खने मन्त ।

अले महाजनं हानं थःह्य महाजनयात सःताः धाल- “भद्रे ! दान बीगु ज्या तोफिके मज्यू । छेँ छखां वात्तु वाला न्हागु जूसां माला हति ।”

उगु समयय् छह साजवाः ईचा खःमू व घाँय् चीगु खिपः लुखाय्सं तुं वां छ्या बिस्त्युं वंगु जुया च्वन । महाजननीनं व खंका धाल, “स्वामी ! थ्व वस्तु तोता मेगु छुं खंके मफु ।” महा-
जं धाल- “भद्रे ! थनं न्हापा गुबलेँ जिं घाँय् लय् मनं । तर थौं घाँय् लया व हे घाँय् मिया, यथायोग्य दान बी ।” थुलि धया दान तुते जुइ धयागु भयं व हे ईचा खःमू व खिपः कया देशं पिने वया घाँय् लय्गु चौरे वना घाँय् लया “छगू भाग थःत छगू भाग दान बीत” निगू भाग याना खमुली तथा देशय् हल । अन व घाँय् मिया छगू भागया ध्येबा थः नयेत तल । छगू भागया ध्यत्रां दान बिल । तर अन फवं वःपिं आपालं दया च्या । “जिमित नं माः जिमित नं माः” धाःपिं सकसितं थःगु छगू भाग नं बिया दत्त । उखुनु निह्यतिपुं सिनं मनसें हे बिते यात ।

थुगु हे प्रकरं खुन्दु बिते जुल । न्हेन्दु खुनु घॉय् हया
 च्वंह न्हेन्दु तक निराहारह्म अति सुकुमारह्म बोधिसत्त्वया कपालय्
 निभाःया तेजं कय् मात्रं मिखा चकर नल । स्मृति तये मफुत ।
 थःत थःमं घॉसं क्वचिका गोतू वन । शक्रं वयागु ज्याय् चिवा
 कयावं वना च्वंगु खः । व उगु हे अवस्थाय् अन वया आकाशय
 दना थुगु न्हापांगु गथा धाल -

अदासि दानानि पुरे विसय्ह, ददती च ते स्वय भम्मो अहोसि ।
 इतो परञ्चे न ददेय्य दानं, तिट्ठे थ्युं ते संयमन्तस्स भोगा ॥

विसय्ह ! छं थनं न्हापा छंगु छेँ धन दुबले सारा जम्बु-
 द्वीपय् बुँ पालेगु तकं दी मय्येक दान विया जुल । दान ब्यु ब्युं
 छंगु धन हाश नाश जुया वन । आवंलि छं सुयातं दान बीगु याये
 मते । छंगु धन न्हापाथेँ हे स्थिर जुइ । उकिं छं जिगु न्होने थ्व
 कवलित या “थनिं निसैँ जिं दान बी मखुत ।” छंत माक्व धन
 सम्पत्ति जिं बीगु जुल ।

महासत्त्वं वयागु खँ न्यना धाल- “छ सु ?”

“जि शक्र खः !”

“शक्र धयाह्मं ला स्वयम् दान विया, शील पालन याना
 उपोसथ व्रत धारण याना न्हेता व्रत पूर्ण याना शक्रत्वय् प्राप्त
 याःह्म खः । परन्तु छं ला थःपिनि ऐश्वर्य्या कारणं दान बीगु तकं
 रोके याना च्वन । छं ला अनार्यपिनि ज्या धका याना च्वन
 खनि ले ।”

थुलि धया बोधिसत्त्वं स्वपु गाथा न्यंकल :—

अनरिय मरियेन सहस्सनेत्त,
सुदुग्गतेनापि अकिच्चमाहु ।

मा वो धनं तं अहु देवराज,
यं भोग हेतु विजहेसु सद्धं ॥१॥

येन एको रथो याति, याति तेन परोरथो ।
पोराणं निहितं वट्टं, वत्त तज्जेव वासव ॥२॥

यदि हेस्मति दस्साम, असन्ते किं ददामसे ।
एवं भूतापि दस्साम, मादानं पमदस्ससे ॥३॥

हे शहस्त्र नेत्र, गुगु अनार्य पापकर्मयात परिशुद्ध आचार
दुद्ध आर्य (सज्जनं) चा हे व दरिद्र हे थःजु, याये मज्जू धका
बुद्धादि सत्पुरुषपिसं कना बिज्यात । (तर छं जित उगु अनार्य
पापकर्मया लपु क्यना च्वन) । गुगु धनया परिभोगया निति
जिमिसं दान श्रद्धायात त्याग याये माली, उगु धन जिमिगु निति
छुं ज्या ख्यले मदु ।

हे वासव, गुगु मार्गं छगू रथ न्हा वनी, मेगु रथ नं व हे
मार्गं न्हा वनी । गुगु व्रत जिं न्हापां निसें धारण याना वया, जिगु
जीवन दत्तले व व्रत चले हे जुया च्वने थ ब्यु ।

जिगु ल्हाती छुं छगू वीगु दया च्वंतले बिया हे च्वने ।
मदइगु धरी सुया छु लगे जू ? आः जिपिं घाँय् लइपिं जुइ
मात्तले नं म्वाना च्वंतले दान बियां तुं च्वने । छाय्धाःसा मबिल कि
दान धयागु ल्वमना वने यः । जिं थःगु जीवन दत्तले दान धयागु
ल्वमंके मखु । थथे ल्वमंका छ्वयेगु जिगु इच्छाया विरुद्ध खः ।

शक्रं जब वयात पने मफुत, अले न्यन - 'छं दान छुया
निंतिं बिया च्वना ?' बोधिसत्त्वं लिसः बिल, 'न जिं शक्रत्वया
इच्छां, न ब्रह्मत्वया इच्छां दान बिया च्वना । जिं ला केवल सर्वज्ञ-
त्वया प्रार्थना याना हे जक दान बिया च्वनागु खः ।"

शक्रं वयागु खँ न्यना तःसकं प्रसन्न जुया वया ह्यय् पित्त, पिल,
बोधिसत्त्वया ह्य छह्वं उगु हे क्षणय् शारीरिक शक्तिं जाया वल ।
शक्रया प्रतापं महाजनया ब्याक्क धन नं न्हापाथें हे परिपूर्ण जुल ।
अले शक्रं उह्व महाजनयात आपालं अपरिमित धन बिया दान
वीगु निंतिं आश्वाशन बिल, "महाश्रेष्ठि, छं आवंलि न्हिथं
म्हिनिगू लाख खर्च याना दान वीगु या" थुलि धया शक्र
थःगु भवनय् तुं लिहाँ वन ।

शास्तां थुगु धर्म-देशना हया जातकया खँ मिले याना
बिज्यात, उगु समयया श्रेष्ठि भार्या राहुल माता खः, विसय्ह
महाजन ला जि स्वयं खः ।"

अनाथपिण्डिकया जीवनया अन्तिम अवस्था थ्यसेंलि
आयुष्मान सारिपुत्र व आनन्दपिं विज्याना अनाथपिण्डिकयात

अन्तिम उपदेश बिया ल्याहाँ बिज्यात । वयां छुं समय लिपा
देहावसान जुया अनाथपिण्डक तुसित देवलोक्य् वासकाः वन ।

छन्दु अनाथपिण्डक देवपुत्र न्याइपुगु चायारात्री
न्याइपुसे च्वंगु वर्णाह्व जुया जेतवन छगुलि।थःगु प्रकाशं प्रकाशित
याना गन भगवान बुद्ध बिज्याना च्वन, अन उपस्थित जुल ।
अले तथागतया चरण्य् वन्दना याना छखे लिना च्वं च्वन ।
छखे लिना च्वंह्व अनाथपिण्डक देवपुत्रं शास्तायात गाथा द्वारा
बिन्ति यात -

“इदं हि तं जेतवनं, इसिसङ्घ निसेवितं ।
आवुत्थं धम्मराजेन, पीति सज्जन नं मम ॥१॥

“कम्मं विज्जा च धम्मो च, सीलं जीवितमुत्तमं ।
एतेन मच्चा सुज्झन्ति, न गोत्तेन धनेन वा ॥२॥

तस्माहि पण्डितो पोसो, सम्पस्सं अत्थमत्तनो ।
योनिसो विचिनधम्मं, एवंतत्थ विसुज्झति ॥३॥

“सारिपुत्ता च पञ्जाय, सीलेन उपसमेन च ।
योपि पारङ्गतो भिक्खु, एताव परमो सियाति ॥४॥

अर्थः- जिगु मनयात लयेताय्कीगु, ऋषि संघं वास
याइगु उगु थ्व जेतवन खः, गन धर्मराज बुद्धं निवास याना
बिज्यात ।

गुगु कारणं कर्म, विद्या, धर्म, शील व उत्तमगु आजी-
विकापि प्राणीपि परिशुद्ध जुइ गोत्र व धनं मखु ।

उकिं परिण्डित व्यक्ति थःगु हित सुखयात बाँलाक खंका
योग्यगु विचारं धर्मयात मालास्वत धाःसा विशुद्धि प्राप्त याना
काइ ।

गथे सारिपुत्र महास्थविर प्रज्ञा, शील व उपशम द्वारा
पारगामी जुया बिज्यात अथवा निर्वाण्य् थ्यंक बिज्यात । अथे
हे गुह्य भिक्षु पारगामी जुइ, उह्य भिक्षु नं थ्व हे स्थिती जक
थ्यनी ।

अनाथपिण्डिक देवपुत्रं थुलि खँ विन्ति यात । शास्ता
समान इच्छा दुह्य जुया बिज्यात । अनंलि अनाथपिण्डिक देव-
पुत्रं “शास्तां जित अनुमति बिया बिज्यात” भालपाः तथागत-
यात वन्दना याना प्रदक्षिणा याना अन हे अन्तरधान जुया
वन ।

अनंलि भगवान तथागतं उखुनुया चा बिते जुसेलि भिक्षु-
पिन्त आमन्त्रणा याना बिज्यात-हे भिक्षु गणपि ! थौं न्याइपुगु
चाया रात्री यइपुसे च्वंह्य छह्य देवपुत्र थःगु प्रकाशं जेतवन
छगुलिं प्रकाशित याना, गन जि दु, अन बल । बया अभिवादन
याना छखे लिना च्वं च्वन । छखे लिना च्वं च्वंह्य उह्य देवपुत्रं
जित थुगु गाथा व्वना विन्ति यात-

अर्थ व गाथा च्वेयाग तुं खः ।

भिक्षुपिं, उह देवपुत्रं थथे विन्ति याये धुंका शास्तां जि
 अनुमति बिया विज्यात धका जित वन्दना याना प्रदक्षिणा याना
 अन हे अन्तरधान जुया वन । थथे आझा जुया विज्यायेवं
 आयुष्मान आनन्दं भगवानयात थथे निवेदन यात- 'भन्ते
 व अवश्यं अनाथपिण्डिक देवपुत्र हे जुइ । भन्ते, अनाथ-
 पिण्डिक गृहपति आयुष्मान सारिपुत्र प्रति अति प्रसन्न जुया
 च्चंइ खः ।'

“साधु, साधु, आनन्द ! आनन्द, गुलि तर्क्य् छ् ध्यने
 माःइ खः, छ् अन ध्यने धुंकूइ जुल । व उह देवपुत्र अनाथ-
 पिण्डिक हे खः ।”

भगवानं थथे आझा जुया विज्यात । आयुष्मान आनन्दं
 खुशी प्रसन्न जुया भगवानयागु भाषणयाब सहर्ष स्वीकार यात ।
 (मज्झिमनिकाय)

बाखं कवचाल

लेखकया मेमेगु सफू

प्रकाशित :

- (१) विशाखा-चरित्र १३०
- (२) बुद्ध-धर्मया मूल्लेपु ११
- (३) मघ मानवक १५०
- (४) अनाथपिण्डक १७५
- (५) चैत्य-पूजा : लेखक भिक्षु सुदर्शन ११०

प्रकाशन-प्रतीक्षाप् :

- (१) बौद्ध-कहानी
- (२) शीलव जातक
- (३) राहुल माता
- (४) भिगू पारमी
- (५) सम्यक् परिव्राजक

सफू दइगु थाय् :

भिक्षु प्रज्ञारश्मि
गण महाविहार
कान्तिपुर ।

था:झः स्टाएडर्ड प्रिन्टिङ्ग प्रेस, हखापुखु, ये ।